

@RLOppenheimer

En plotseling belde iedereen een historicus

Drie weken Trump en overal wordt historici gevraagd de vergelijking met de jaren 30 te maken. Bram De Ridder vreest dat sommigen hun bezorgdheid niet goed inschatten.

BRAM DE RIDDER

Is hij het of is hij het nu niet? Dat was de vraag die vorige week opiniestukken en analyses wereldwijd beheerste. Is Donald Trump de nieuwe Adolf Hitler, en welke parallellen vallen er te trekken tussen onze tijd en de donkere jaren 30?

Ook professionele historici wordt steeds meer om duiding gevraagd. In België kwamen bijvoorbeeld Marc Reynebeau, Bruno De Wever, Niall Ferguson en Timothy Snyder aan bod. Internationaal konden ook historici zoals Volker Ullrich, Simon Schama, Mark Mazower, Jane Caplan en

Wie? Postdoctoraal onderzoeker in het team transregionale geschiedenis (KU Leuven), visiting scholar Harvard University.

Wat? Bezorgdheid over Trump wegzetten als 'links gemekker' is oneerlijk.

nog ongrijpbaarder dan anders. Zowel bij de Brexit als bij de Amerikaanse verkiezingen zaten zowat alle klassieke indicatoren ernaast. Het is opeens een stuk moeilijker om betrouwbare vooruitzichten te bieden. Daarnaast is ook de analyse van het heden chaotisch geworden. Net door de omwentelingen van de laatste maanden is het bijzonder lastig om de huidige toestand correct in te schatten.

Het gevolg is dat het publiek met zijn vragen bij het verleden uitkomt, aangezien het daar wel zekerheid lijkt te vinden. Wat gebeurd is, ligt immers vast en kan dus helpen om opnieuw stabiliteit te creëren. In essentie is de vergelijking tussen Trump en Hitler een vraag naar een handleiding voor de toekomst. Is Trump een fascist, dan moeten we ons verzetten en kunnen we de fouten van de jaren 30 vermijden. Is hij geen fascist, dan hoeven we ons geen zorgen te maken en zullen we gewoon een paar rare jaren moeten uitzweten.

Het resultaat is dat historici momenteel in twee kampen worden opgedeeld. Het kamp-Snyder lijkt bezorgd op basis van de sterke gelijkenissen met jaren 30; het ogenschijnlijk even grote kamp-Ferguson nuanceert door te wijzen op de grote verschillen.

Maar die tegenstelling is vals. In de eerste plaats beweert geen enkele historicus, ook Snyder niet, dat we op exact hetzelfde pad zitten als in de jaren 30. Allemaal stellen ze dat elke directe historische vergelijking spaak loopt door het verschil in context: je kunt het verleden niet als een rechtstreekse handleiding gebruiken, omdat de geschiedenis zich nu eenmaal nooit exact herhaalt. Dat is de grabbelton waar ook Bruno De Wever over sprak: wie gelijkenissen wil zien, zal ze zien; wie verschillen wil, kan ook die met gemak vinden. Maar daarmee ben je geen stap dichterbij een correcte interpretatie van wat er vandaag gebeurt.

Knipperlichten op oranje

Belangrijker is dat de meeste geschiedkundigen een grote bezorgdheid tonen over de huidige situatie. Zelfs zij die vooral op de verschillen wijzen, eindigen hun betoog meestal met een duidelijke waarschuwing dat enkele knipperlichten minstens op oranje staan. De enige echte uitzondering daarop is Niall Ferguson, die benadrukte dat hij niet bezorgd is en dat hij de waarschuwing van vele van zijn collega's links gemekker vindt (*ds Weekblad 11 februari*) (https://www.standaard.be/cnt/dmf20170210_02723732).

Als Ferguson een eerlijke analyse had gemaakt van de argumenten van zijn collega's, dan had hij vastgesteld dat die niet enkel gebaseerd zijn op een directe historische vergelijking. De bezorgdheid van vele geschiedkundigen komt vooral voort uit de vaststelling dat enkele bredere factoren die kunnen leiden tot een democratische crisis, opnieuw sterker aanwezig zijn. En enkele elementen die dat soort ontwikkelingen kunnen afremmen, zijn dan weer aan erosie onderhevig. Snyder en anderen beweren niet dat het allemaal zonder twijfel fout zal lopen, maar stellen wel dat er op een structureel niveau grote veranderingen aan de gang zijn en dat vele daarvan, historisch gezien, de kans verhogen op negatieve bijwerkingen.

Richard Evans hun zegje doen. Voor elk van die specialisten zijn er tientallen andere geschiedkundigen die op minder bekende fora (zelfs in familiale kring) hun mening moeten geven.

Het toont aan hoezeer de vergelijking met het verleden leeft. Maar wordt de breed gedragen boodschap van die historici wel juist begrepen?

Valse tegenstelling

Er is een opvallend verwachtingspatroon ontstaan. Door de recente politieke verschuivingen is de toekomst

Is Trump geen fascist, dan hoeven we ons geen zorgen te maken en zullen we gewoon een paar rare jaren moeten uitzweten

Belangrijk is dus dat het bredere publiek (en Niall Ferguson) de boodschap van de betrokken geschiedkundigen correct interpreteert. De meeste historici zullen altijd benadrukken dat er zowel gelijkenissen als verschillen zijn tussen vroeger en nu, maar dat is voor hen niet de kern van de zaak. Belangrijker is hun conclusie dat het risico op negatieve ontwikkelingen momenteel wel degelijk significant verhoogd is, afgaande op de bredere kansberekening die zij de afgelopen maanden hebben gemaakt.

Als mensen met inzicht in een paar duizend jaar menselijk handelen zich bezorgd of zelfs bang tonen, dan kunnen we het best eens goed luisteren naar de echte redenen die zij daarvoor aanhalen, in plaats van hun standpunt te beoordelen volgens het criteria 'is-hij-het-of-is-hij-het-niet'.

LEES MEER

21/03/2020 | De U-bocht van 'oorlogspresident' Trump
(https://www.standaard.be/cnt/dmf20200320_04897372)

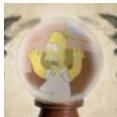
20/03/2020 | 'Vijftig zweepslagen is niet genoeg, maar we zijn gehaast'
(https://www.standaard.be/cnt/dmf20200319_04895831)

18/03/2020 | Amerikanen krijgen cash ter compensatie voor corona
(https://www.standaard.be/cnt/dmf20200318_04894021)

17/03/2020 | Zorg wordt Trumps achilleshiel (https://www.standaard.be/cnt/dmf20200316_04891715)

17/03/2020 | Nee, de Simpsons zijn niet paranormaal begaafd
(https://www.standaard.be/cnt/dmf20200316_04891668)

daard.be/extra/static